

Identitat i relació amb els altres.

Anna Gené, Raül Manzano i Dolors Verdí

Els drets dels infants són una conquesta social que està consolidada en l'àmbit formal i legal, però de vegades desapareixen en les dinàmiques de la vida quotidiana, estan invisibles als ulls dels adults. L'educació ha de ser l'espai social per a la presa de consciència sobre aquests drets entre els infants, el terreny d'experimentació del seu exercici, així com el lloc d'aprenentatge de la llibertat i responsabilitat que aquests drets comporten

Els infants construeixen la pròpia identitat mentre van comprnent el món que els envolta i la cultura, entesa en un sentit ampli. El diàleg amb els altres, iguals o adults, els ha d'ajudar en el seu creixement i per a la vida. Quins coneixements necessiten? Com aprenen a situar-se en un món canviant i en una cultura dinàmica? Què necessiten per comprendre i comprendre's?

Introducció

En una de les trobades que es fan en el si del Moviment d'Innovació Educativa de Lleida es va iniciar una conversa on la paraula "identitat" sorgia repetidament. Una companya ens va fer adonar que socialment també era una paraula que s'utilitzava molt, i ens varem preguntar: sabem realment a que ens referim quan parlem d'identitat? Segurament ningú dubta que és important però, com ens afecta? El treball que això va generar ha estat la nostra aportació a aquestes jornades.

La identitat des d'una perspectiva social i cultural.

Per començar vam aportar les idees que sobre el concepte de identitat vam extreure de diferents autors:

- * La identitat és sempre una relació. La definició de la meua identitat sempre depèn de la identitat de l'altre.
- * La identitat està construïda socialment i canvia al llarg del temps, la identitat no ve donada una vegada per totes, sinó que es construeix i es transforma al llarg de l'existència.
- * La identitat és el resultat de l'entrellaçament de molts fils diferents: edat, sexe, raça...
- * La identitat de cadascú és complexa, única, insubstituïble, impossible de confondre's amb cap altra, per tant tots els humans som diferents.
- * La identitat és un terme abstracte i abastaria tant la part conscient i inconscient de la persona com la perspectiva del que podem arribar a ser.
- * La nostra identitat la van configurant els models de persona que tenim a l'abast, que triem o se'ns mostren com a exemplars.

En la mateixa línia, però per una altra banda veiem que cadascú de nosaltres és dipositari de dues herències, l'una vertical i l'altra horitzontal, que han incidit i incideixen en la nostra vida:

- **La herència vertical:** És la que ens ve dels nostres avantpassats, de les tradicions del nostre poble, de la nostra comunitat religiosa.
- **La herència horitzontal:** Ens ve de la nostra època, dels nostres contemporanis.

Tots aquests punts ens varen servir de punt de partida per fer una reflexió individual i col·lectiva dels aspectes que han influït en la construcció de la identitat de cadascú de nosaltres, i així poder conèixer i entendre aspectes que actualment estan influït en la construcció de la identitat dels nostres infants.

La identitat des d'una perspectiva escolar i curricular.

Per iniciar la reflexió d'aquest apartat es van presentar dues experiències. Des del CEIP Bellaterra de Cerdanyola, la tutora i un grup d' alumnes de segon curs del cicle inicial ens van presentar el treball i l'organització de la seva classe en la línia de les comunitats d'aprenentatge.

Foto 1: CEIP BELLATERRA

El CEIP Sant Jordi de Lleida, ens van presentar el treball que duen a terme amb les ciències tant a l'educació infantil com a l'educació primària.

Al llarg de la seva exposició es va veure reflectit com, davant d'una experiència, els alumnes conjuntament, pensaven, buscaven solucions, feien nous plantejaments, construïen ...

Foto 2: CEIP SANT JORDI

Totes dues experiències ens van mostrar que quan es treballa de manera que es propiciï que els infants dialoguin, es qüestionin, interrelacionin, exposin les seves idees, experimentin, treguin conclusions... també s'està construint identitat.

La identitat des d'una perspectiva de la persona.

La darrera sessió tractà la identitat vista des de la perspectiva més personal. La identitat és resultat de diferents processos i circumstàncies personals canviants. Com hem apuntat en la introducció, té a veure amb la nostra realitat històrica i social. És important que puguem considerar allò que volem ser a través de processos de conscienciació i de treball de la subjectivitat, fent anàlisi d'allò que està passant al nostre voltant i com volem que sigui. Els diferents espais de socialització, entre ells l'escola

L'altre, els altres van prenen sentit quan es relacionen amb el jo, alhora que incideixen sobre nosaltres ens ajuden a generar identitats. La identitat és qüestió de coneixement i reconeixement. També cal tenir en compte com ens afecten les diferents lluites de poder a nivell microsòcial –en les nostres relacions quotidianes- i macrosòcial –en les grans tendències socials-. Es manifesten en formes d'alteritat que estan en el centre del debat social i en les quals es té un punt de mira especial en l'educació en general i en l'escola en particular: La dualitat, gènere, diferència sexual. La interculturalitat, la diversitat, el racisme.

En aquest espai vam comptar amb la reflexió sobre l'experiència de Carme Molet de l'Escola d'Educació Artística TRAMA de Lleida. Ens introduí, des de la perspectiva de

l'educació no formal, a un interessant treball de la identitat centrada en el gènere i la realitat d'un grup d'infants i adolescents que reflexionen sobre el tema a partir de les seves manifestacions artístiques. És una simbiosi molt encertada de conscienciació i expressió.

Foto 3: TRAMA

Aquesta mirada profunda des de l'art, des de la cultura visual, des de la lectura i construcció d'imatges ens mostrà com es pot ajudar a pensar a partir de l'expressió i l'argumentació d'allò que fem, la simbologia dels objectes i de les nostres accions que sempre inclouen la nostra emocionalitat. En aquest sentit, diverses intervencions van destacar la importància de la corporalitat i del llenguatge del cos com a element de comunicació. La necessitat d'aprofundir en la consciència corporal i de la dels altres. Aspectes tots ells molt necessaris davant el boom dels mitjans de comunicació i els cànons estètics actuals.

A tall de conclusió:

El treball que hem dut a terme les persones que hem coordinat la taula ens ha permès pensar, parlar, posar-nos en contacte amb experiències diverses. Totes elles han tingut un denominador comú, el valor de la pregunta, del qüestionament per fer pensar i construir individualment i col·lectiva. En el treball a l'aula tenim contínuament oportunitats per promoure aquests processos. Nosaltres teníem moltes preguntes sobre el tema i encara en tenim. El fet d'haver disposat d'un temps d'escolta activa de les persones que han presentat les seves experiències i de les múltiples i riques aportacions de la cinquantena de mestres assistents ens ha ajudat a continuar construint discurs. Però, de fet, els infants de segon de l'Escola de Bellaterra amb la seva espontaneïtat i frescor ens van testimoniar el valor del grup i dels aprenentatges per anar generant les nostres identitats.

Bibliografia:

BUTTLER, Judith. *El género en disputa*. Paidós, 2001
CLIFFORD, James. *Dilemas de la cultura*. Gedisa, 2001
MAALOUF, Amin. *Les identitats que maten*. La Campana, 1999
SANGINÉS, Gemma i VELASCO, Àngel. *Identitats*. Afers, 2006
TADEU DA SILVA, Tomaz. *Espacios de identidad*. Octaedro, 2001